

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

האשה
החשובה ודופת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ו ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

מסכת חולין קכ"ו-קל"ב

בס"ד, ב' חשון תשע"ב

גליון מס' 649

השבוע בגליון

- בצק הנוגע בצק אחר, נחשב בצק אחד
- שני מאכלים הנתונים בקדרת מים, נחשבים מאכל אחד
- גדרה של מצוות מתנות כהונה
- נישואי כהנת וישראלית אינן משנים את מוצאן

בציעת פת המוציא באופן שכל הכר יגרר אחר הפרוסה

- סגולות לאוכל מן החנוטים
- האם החנוט מטמא
- עוף שצומח מן העץ?
- להפריד בין המחוברים ולחבר את המופרדים

דבר העורך

כמה פעמים חזר המהרש"ם על הספר "דרכי משה"?

בשבוע זה חל יום פטירתו של יוזם ומחולל "הדף היומי", הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל. בימים אלו, שומה עלינו להתחזק בדרכו בלימוד "הדף היומי" וללמוד מדבריו מהי הדרך בה יבחר האדם להגיע לדרגה רוחנית נאותה ולידיעת התורה.

אחד הדברים שהמהר"ם שפירא זצ"ל טרח להנחיל לתלמידיו, היה ההכרה בחשיבות הרבה ובצורך לחזור על הלימוד ולחרוט אותו על לוח הלב בצורה ובאופן שלא ישכחנהו. לעיתים, אף היה נוהג לספר מעשה נפלא שהוא עצמו נוכח בו, ממנו ניתן להיווכח, כי גדולי ישראל התייחסו בחשיבות רבה לחזרה על הלימוד, וסברו כי לעולם חשוב עד מאד לחזור על מה שנלמד כבר. כך היה מעשה:

היה זה בשנת תרע"א. הגאון הצדיק רבי שלום מרדכי שבדרון זצ"ל, ה"מהרש"ם מברזאן" נפל אל מיטת חוליו ממנו לא קם. קהילות ישראל הקרובות והרחוקות, שבגליציה ומחוצה לה, עצרו את נשימתן ועקבו בחרדה אחרי מצבו של גדול הדור, שעל פי הידיעות שנשמעו מאנשי ביתו, נחלש מיום ליום.

ישנן שעות שהכרתו של הצדיק מעורפלת עליו, ודומה הוא כמי שקרוב יותר לעולמות העליונים ונפשו כמאה להינתק מחומריות העולם הזה ולשוב אל כור מחבתה, אל הזוהר והטוהר השמימיים. או אז, היו המוני בית ישראל שופכים את ליבם כמים ונושאים את תחנוניהם ביתר שאת ונראה שהדמעות הרבות מתקבלות לפני שוכן מרומים. כך התהפך לו הגלגל ומצבו הבריאותי של המהרש"ם נע ונד בין שמים לארץ כאוניה המיטלטלת בים הגדול.

היה זה ימים ספורים בטרם ניצחו ארזים את המצוקים. מהרש"ם שכב במיטתו ובחדר סמוך התכנסו סביב שולחן אחד כמה מגדולי הדור שהגיעו לביתו כדי לבקרו ולהעתיך תפילות לשלומו. הנוכחים שחו בינם לבין עצמם

דף קכה/ב מלא תרודו רקב

חנוטי מצרים למכירה

ביום שני, ו' טבת ה' תרמ"ו, לפני יותר ממאה ועשרים שנה, עסק בעל "חשק שלמה" זצ"ל, מפוסקי וילנא, בעריכה לדפוס של חידושי המצורפים לש"ס הוילנאי המהודר. באותו יום הגיעתו השמועה, על פטירת רבי מתתיהו שטראשון, בנו של הרש"ש, ולכבוד ידידו הנפטר הוא צירף לחידושי תמיהה רבתי שהנפטר עמד עליה בחייו, והוא, בעל "חשק שלמה", מנסה ליישבה (נדפס בסוף הש"ס "חלק שלמה" על סדר טהרות).

סגולות לאוכל מן החנוטים: לפני למעלה משלש מאות שנה, עסקו רבני מצרים ופוסקים נוספים במעמדם ההלכתי של החנוטים. למקרא תשובות הפוסקים מן התקופה היא מתברר, כי שאלה זו היתה אקטואלית ביותר, נוכח ההתעניינות הרבה שהציבור גילה בחנוטים אשר הוצאו מקבריהם והוצעו למכירה לכל המרבה במחיר. מסתבר, כי שמועות שונות שנפוצו בין ההמון, בדבר סגולות מופלאות הצפויות ל...אוכל מן החנוטים, הקפיצו את מחירים.

האם החנוט מטמא: מכלול בעיות הלכתיות נכרכו סביב מנהג מוזר זה, ואנו נעסוק בשאלה אחת מתוכן: האם הגופה החנוטה מטמאת, כאשר ההשלכה המעשית היא, אם כהנים ממולחים שסחרו בחנוטים, רשאים למשש את ה'סחורה', שהרי כהנים אסורים להטמא למת, גם נכרי, אשר מטמאם בנגעם בו או בנשאם אותו [מת יהודי מטמא גם את השוהה באהל המת, ולגבי מת נכרי נחלקו הדעות]. בעל "משנה למלך" התבקש לחוות את דעתו בנידון ה'מומיה', כפי שהוא מכנה אותה, ותחילה הוא מתאר כי "אין בה בשר כלל אלא עצמות ועור החופה אותם, הם יבשים מאד לא נשאר בהם לחלוחית של בשר כלל. אמנם, בשר מת יבש, שאם יגעו בו ייפרך ויתפורר כקמח, להלכה אינו מטמא (עיין נדה נה/א, רמב"ם הל' טומאת מת פ"ג הל' י), מכל מקום, ממשיך ה"משנה למלך", "ושאלתי אם עצמות אלו נפרכים מאליהם או לא, ואמרו לי שאינם נפרכים ובקושי הם משתברים". מעתה, הוא קבע, הרי הם מטמאים במגע ובמשא, שכן, המומיה אינה נחשבת כבשר יבש משום שאינה נשברת ונפרכת.

רבי מתתיהו שטראשון נזעק ותמה, מה צורך ראה ה"משנה למלך" להוכיח בסברות ולדון אם החנוט נחשב בשר יבש אם לאו, הרי מקרא מלא הוא, שנושאי ארונו של יוסף נטמאו בטומאת מת, ולפיכך עשו פסח שני, והרי יוסף חנוט היה! הרי לנו, כי גם החנוט מטמא טומאת מת?

צעילוי נשמת

האשה הצדקנית המחנכת
מרת **טשרנא טורק** ע"ה
ב"ר דוד שלזינגר זצ"ל אשת הרב משה
טורק יבלחט"א נלב"ע ז' בחשון תשס"א

תנצב"ה

הנוצח ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **יצחק פרי** ז"ל
ב"ר שמואל זינוויל ז"ל
שהמשיך מורשת אבותיו להדפסת ספרי בית
סוכטשוב וכן הפיץ במסירות את "מאורות
הדף היומי" בארה"ב. נלב"ע ג' בחשון תשס"ב

תנצב"ה

הנוצח ע"י המשפחה שיחיו - בארץ ובארה"ב

צעילוי נשמת

הר"ר **פנחס נצר** ז"ל
בן יבדלחט"א ר' אברהם צבי שיחי'
ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, התמסר
רבות להקמת והפצת הדף היומי בג'ברלטר
נלב"ע בחטף ביום ב' מר חשון תשס"ח

תנצב"ה

הנוצח ע"י מערכת "מאורות הדף היומי"

נר ה'
נשמת
אדם

לעילוי נשמת הוגה ומחולל הדף היומי
מרן הגאון רבי **מאיר שפירא מלובלין** זצוק"ל
נלב"ע ז' בחשון
תנצב"ה

חריפה היא הקושיה וקשה.

לאחר שה"חשק שלמה" מביא את קושיית ידיו הנפטר, הוא מיישב אותה בנעימות באופן הבא. למדנו בסוגייתנו, כי רקב המת, היינו: מת שהרקב, מטמא "מלא תרווד" - מלא חופניים. כלומר, מת רגיל מטמא בשיעור כזית. גם אם לפנינו חתיכה מן המת בשיעור כזית בלבד, היא מטמאת. אך אם המת נרקב, יש צורך בשיעור "מלא תרווד" [מלבד יתר התנאים הנדרשים לטומאת רקב, עיין רמב"ם פ"ג הלכה ד']. רע"ב (משנה נדה פ"ז משנה א') מוסיף על כך, כי גם בשר יבש מטמא בשיעור מלא תרווד, שהרי אינו גרוע מרקב. שכן, אמנם בשר יבש אינו מטמא בשיעור כזית, אך הכל מבינים כי אינו גרוע מן הרקב, ולפיכך ברור, כי גם בשר יבש הניפרך מטמא בשיעור תרווד.

מעתה, אפשר להבין מדוע ה"משנה למלך" התאמץ להוכיח שחנטו אינו נחשב בשר יבש. שכן, אם אמנם חנטו נחשב בשר יבש, הרי שהיה מטמא רק משיעור מלא תרווד, ואילו חנטו בשיעור כזית לא היה מטמא. מה הועילה לנו, איפוא, ההוכחה מיוסף, הרי על חנטו שכזה אין להסתפק כלל, שכן, הכל יודעים שבשר יבש מטמא בשיעור תרווד. לא דן ה"משנה למלך" אלא בחנטו ששיעורו כזית בלבד, ולפיכך היה עליו להוכיח שהוא אינו נחשב בשר יבש, והוא מטמא... [ועיין שם ביאורים נוספים].

דף קכ"ז/ב עכבר שחציו בשר וחציו אדמה עוף שצומח מן העץ!

"עכבר שחציו בשר וחציו אדמה". יש דבר כזה.

במשנתנו נאמר, כי קיים סוג עכברים שאינו מתרבה כדרך העולם, אלא מתפתח מן העפר! סוגייתנו מתייחסת להגדרתו ההלכתית של עכבר שכזה אשר מת בעודו באמצע ברייתו, חצי בשר חצי אדמה. שהרי, מאכל שנגע בשרץ מת - נטמא, ויש לדעת, מה דינו של מאכל שנגע בחלק העכבר שעדיין עשוי עפר.

כדי להסיר ספק מלב המפקקים בקיומה של בריה זו, כותב הרמב"ם בפירושו למשנה: "והוא עניין מפורסם מאד, אין מספר לרוב המגיזים לי שראו זה". שנים רבות אחר כך, נאלץ גם ה"תפארת ישראל" (בועז אות ב'), להדוף את טענות המפקקים בנאמר בגמרא, תוך הסתייעות ב"לינק", מן המפורסמים שבחכמי אומות העולם בארץ אשכנז, אשר העיד בספרו "אורוועלט", על קיומו של עכבר כזה.

בעקבות הדיון בגמרתנו על טיבה של בריה נדירה זו, המרדכי (סימן תשל"ה) מתייחס בספרו לבריה נוספת המופיעה יש מאין. הוא מספר על זן מסויים של עופות, אשר גדל מן האילנות! ונותר מחובר בחרטומו לאילן, עד שהוא מתנתק מן האילן, נופל למים ומתחיל את חייו (ראה "דרכי תשובה" סימן פ"ד אות ק"ט). עוף זה הוא בעל סימני טהרה, ונחלקו הדעות כיצד להתייחס אליו. כעוף רגיל שמותר לאוכלו אך יש לשוחטו, כשרץ האסור באכילה, או כפרי שאינו זקוק לשחיטה ואינו מוגדר כלל בעל חיים, שהרי צמח מן העץ.

אביו של המרדכי מסר לו בשם רבינו תם, כי מסוגייתנו מוכח שעוף זה בוודאי אינו נחשב כגידולי האילן אלא כבעל חיים, שהרי בגמרתנו מבוואר, שהעכבר, הגדל מן הקרקע, מטמא מאכלים לאחר שהפך לבשר ומת. לו היה גידולי קרקע, לא היה מטמא. מעניין, כי רבי יוסף קארו מצא לנכון להקדיש סעיף ב"שולחן ערוך" (יו"ד סימן פ"ד סעיף ט"ו) להלכה זו: "מיני עופות הגדילים באילן ותלויים באילן בחרטומיהן, אסורים משום שרץ השורץ על הארץ".

בריאת העולם, יש מאין: בעל תוספות יום טוב מציין, כי קיומן של בריות אלו יש בו כדי לסתום את פיותיהם של "מאמיני הקדמות", שהעולם הוא קדמון, קיים מאז ומקדם, משום שאינם מאמינים שתיתכן בריאה יש מאין, ומתקשים להבין את הנאמר בתורה הקדושה (בראשית א/כד) "תוצא הארץ נפש חיה", שהבהמות והחיות נבראו מן האדמה. והנה, לפנינו מציאות של בריאת חיים מן העפר, יש מאין, כדוגמת מעשה בראשית.

דף קכ"ז/ב אוכל שנפרס ומעובה במקט... אם אוחד בקטן וגדול עולה עמו להפריד בין המחוברים ולחבר את המופרדים

בסוגייתנו אנו למדים, כי ייתכן מקרה שאדם טמא יגע במאכל, אך חלק מן המאכל בלבד יטמא ולא כולו. מדובר בגוש בשר שנפרס לשניים, כמעט, לא לגמרי, ועדיין נותרה שכבה דקה שלא נפרסה, המחברת בין שני החלקים. האם יש להתייחס אליהם כאל שני מאכלים נפרדים, או כאל מאכל אחד? הגמרא קובעת, כי אם כאשר יטלו את החלק הקטן יותר, החלק הגדול יגרר אחריו, הרי הם נחשבים כמאכל אחד, וטמא הנוגע בחלק אחד מטמא את שני החלקים. אך אם בנטילת החלק הקטן הוא ייתלש מן הגדול וינתק הימנו, הרי לפנינו שני מאכלים נפרדים, שנגיעת הטמא באחד מהם, אינה מחילה טומאה על החלק השני.

בציעת פת המוציא באופן שכל הכר יגרר אחר הפרוסה: כוחה של הלכה זו יפה בכל חלקי התורה ולא בהלכות טומאה בלבד. הנה, כאשר יהודי עומד לסעוד את לבו בלחם, מצווה עליו לברך ברכת

כי "יש להרבות בתפילה ותורה לזכות מורנו" ולאחר שקראו בהתרגשות רבה פרקי תהלים, תתיישבו אל השולחן אחד מהם העלה על הפרק שאלה הלכתית הקשורה ל"שולחן ערוך" חלק "יורה דעה" וגדולי הדור החלו במשא ומתן הלכתי רחב ומסועף כשזכות לימוד התורה הקדושה מוקדשת להחלמתו של הגאון הנאבק עם מחלתו בחדר הסמוך.

משקעו גאוני ישראל במלחמתה של תורה, החלו מתדיינים זה עם זה. האחד טוען מדברי רש"י, ורעה משיבו בהוכחה מדברי הר"ן וקולות הלימוד התפשטו ויצאו את גבולות החדר והלכו ובאו להם בכל הבית ואף מחוצה לו.

בה בשעה, אין הולכים זוכים להכנס אל חדרו של המהרש"ם, למעט נכדו החורג, [כפתו של רבי מאיר שפירא נישאה למהרש"ם בזיווג שני] הגאון רבי מאיר שפירא, הוא הנכנס והיוצא לשמש ולסעדו. והנה בעיצומו של הויכוח בין גאוני הדור, נכנס המהרש"ם שפירא אל חדר סבו והבחין כי שפתיו של החולה רוחשות דבר מה. רבי מאיר שפירא רכן בחדרת קודש אל המיטה והטה את אזניו כאומר: "מוכן ומזומן אני לשמוע את אשר בפי הסבא". המהרש"ם התחזק ושאל: "על מה מדברים שם?" ובעיניו צידד אל החדר הסמוך ממנו בקעו קולות רמים. על אף שהמהרש"ם לא היה באותה עת במלוא הכרתו, התיישב רבי מאיר שפירא בסמוך לסבו הגדול והרצה בפניו את עיקרי הדיון ההלכתי רחב ההיקף. לתדהמתו, נשמע הגאון המיוסר אומר: "לך אמור להם שיעיניו בספר "דרכי משה" חלק או"ח סימן פלוני, שם ימצאו את מבוקשם". רבי מאיר שפירא לא ייחס חשיבות רבה לדברים, ומפאת כבוד סבו הדגול, לא מסר ליושבי החדר את דבריו, שכן סבור היה כי הגאון החולה מתכוון בדבריו להלכה אחרת לחלוטין. את הנחתו חיזקה העובדה כי הנושא ההלכתי שבו דנו גדולי הדור היה שייך לחלק "יורה דעה" ואילו סבו ציין בפניו מראה מקום מחלק "אורח חיים".

הזמן חלף, רבי מאיר שפירא חילק את זמנו לסירוגין בין שני החידים ובניתיים המשיכו גאוני הדור להוסיף ולהכביר בסברות וראיות כשהם משתמשים בידעיותיהם העצומות בכל מכמני השי"ס, והיו המסובים סביב השולחן נראים כדבוקים בלהבת אש התורה.

שוב נכנס רבי מאיר שפירא אל חדרו של הסב, ושוב ראה את סבו מתאמץ לומר דבר כלשהו. הוא הרכין את ראשו בשנית ולמראה הפליאה הגאון הישיש שנראה היה כמי שמחשבותיו אינן מצויות עמו, שאל: "האם האת להם נכדי כפי את שביקשתך?"

משנענה בשלילה, אמר המהרש"ם לנכדו: "מדוע אינך קשוב לבקשתי, אנא, גש אל ארון הספרים, הוצא את הספר "דרכי משה" פתח אותו בסימן פלוני, והראה לנוכחים את הדברים הכתובים שם הנסובים ממש על הנושא בו הם דנים שעה ארוכה".

בפעם הזו כבר לא יכל רבי מאיר שפירא לסרב לבקשתו המפורשת של סבו הנערץ ואכן פתח בפני החבורה את הספר ופתחו במקום בו הורה לו סבו.

הנוכחים התלכדו ובאו להם סביב רבי מאיר שפירא שעמד והחזיק בידו את הספר הפתוח, ודממה השתררה בחדר. גאוני הדור חככו בראשם, מללו בזקנם, ברגע אחד בא הדיון אל קיצו. כל דבריהם כתובים היו באותו ספר, סדורים ומונחים בגאוויות רבה כממתנינים לאותו רגע נשגב.

רבי מאיר שפירא שב בשנית אל חדר סבו כשפניו אומרתם השתאות, ובעודו חובק את הספר בחיקו אמר לסבו האהוב: "אכן, בדיוק באותו מקום מצאנו תשובה לדיון שליבנו גדולי הדור היושבים בחדר הסמוך". המהרש"ם הבחין כי פליאה רבתי מצטיירת על פניו של נכדו, התמה למראה הבקיאיות המפליגה שנגלתה לעיניו, בקיאות וידע שהוכיחו את עצמם גם בשעת דעיכת הגוף השברירי העומד להיפרד לנצח מן הנשמה הגדולה ששכנה בו.

אם חשב רבי מאיר שפירא שראה דיו לאותו יום, באה בקשתו הנוספת של סבו ופרסה בפניו עולם מופלא, עולם גדול ועצום שנבנה נדבך אחר נדבך בעמל עצום ובשקידה שאין לתארה.

נא הוצא את הספר מחיקו ופתח אותו לחש הסב הדגול. רבי מאיר שפירא פתח את הספר והמתין למוצא פיו של סבו. "דפדף עוד" ציווה הסב, ורבי מאיר שפירא הוסיף והפך באצבעותיו את דפי הספר. "עוד, עוד, נכדי היקר, דפדף עוד". אצבעותיו של רבי מאיר שפירא כבר עמדו לסיים את מלאכת הדפדוף והוא הסביר לסבו כי דפי הספר כבר נגמרו וכבר לא נותרו דפים לדפדף בהם. אך הסב בשלו: "אם הגעת אל סוף הספר, הסתכל בבקשה בכתוב בכיכיתו". או אז הפך רבי מאיר שפירא

המוציא על כר שלם שאינו חתוך, אם ישנו ברשותו. ברם, טרם הברכה ראוי לכתחילה, לחתוך מעט בכיכר, כדי לצמצם ככל האפשר את זמן החיתוך שלאחר הברכה. "שולחן ערוך" (או"ח סימן קס"ז סעיף א') מדגיש: "צריך לחתוך מעט, שאם יאחזו בפרוסה יעלה שאר ככר עמו" [בשבת אין נוהגים כן, עיי' שם רמ"א ומ"ב ס"ק י'].

בצק הנוגע בצק אחר, נחשב בצק אחד: הגאון רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל ("קהילות יעקב" טהרות סימן ע"ב) למד סוגייה זו ותמה עד מאד, מאחר שבהלכות אחרות חכמים הורו בבירור, כי גם שני חלקים נפרדים נחשבים כמאכל אחד. במה דברים אמורים? כידוע, מצוות עשה מן התורה להפריש תרומה מעיסה שעשויה מאחד מחמשת מיני דגן ולתתה לכהן. תרומה זו ידועה כמצוות 'חלה'. עיסה שגודלה אינה כשיעור ארבעים ושלש ביצים וחמישית הביצה, אינה חייבת בחלה; והנה, למרבה הפליאה, שתי עיסות קטנות שהונחו זו לצד זו, והן נוגעות מעט זו בזו, כך שאם תנטל אחת מהן היא 'תנשוך' מעט בחברתה ותיטול מבצקה, הרי הן נחשבות כעיסה אחת - ואם יש בשתייהן גם יחד כדי שיעור, יש להפריש מהן תרומה ("שולחן ערוך" יו"ד סימן שכ"ה סעיף א'). הרי לנו, כי גם חיבור רופף וקלוש, מאחד בין מאכלים!

שני מאכלים הנתונים בקדרת מים, נחשבים מאכל אחד: כמו כן, בגמרא שלמדנו זה לא מכבר (מנחות כד/א) נאמר, כי שני מאכלים הנתונים בקדרה ובה מים, נחשבים כמאכל אחד מפני שהמים מחברים ביניהם; כיצד ניתן להלום הלכות אלו, עם האמור בגמרתנו.

ובכן, כדי לנסות ולהפריד בין הדבקים, עלינו לאתר הבדל מהותי בין המקרים, כזה אשר יניח את הדעת ויעניק הסבר הגיוני לפיצול שלפנינו. בעל "קהילות יעקב" זצ"ל מצא חילוק זה והוא מניפו על נס בזהירות רבה. חתיכת הבשר המדוברת בסוגייתנו, שנפרסה כמעט לחלוטין, היתה לפני כן גוש אחד. כמו כן, הלחם שבו עוסק ה"שולחן ערוך" לגבי ברכת המוציא, הוא גוש אחד. לעומת זאת, שתי העיסות שהונחו זו לצד זו, מעולם לא היו גוש אחד, וכמו כן, שני המאכלים הצפים בקדרת המים, נוצרו מלכתחילה כשני מאכלים נפרדים.

מעתה, אומר בעל ה"קהילות יעקב", יתכן כי **גרוע חיבורו של השלם שנחתך, מזה שלא היה מחובר מעולם!** כאשר לפנינו שני גושים נפרדים, די בחיבור רופף, שהוגדר בידי חכמים, כדי להחשיבם כמאכל אחד. ברם, כאשר ניטל גוש אחד ונפרס, בוצעה בו פעולת הפרדה, מעשה חלוקה לשני חלקים, ולפיכך יש צורך בחיבור הדוק יותר, כדי להחשיבם כמאכל אחד, אשר בכוחו להתעלם מפעולת החיתוך המהווה משקל נגד לחיבור ביניהם.

הוא מסכם את דבריו, כי חילוק זה הוא חידוש גדול ועדיין יש לעיין בדבר [ועיי' שם שבדין חיבור לטומאה ע"י קדרה ובה מים, י"ל שהוא מדרבנן. ולגבי צירוף עיסות לחלה העירו בבית מדרשנו, כי דין זה שונה, כפי שמצאנו שיש בו דין צירוף סל, ואין הלכה שיהיה מאכל אחד].

דף קלב/ב רב כהנא אכל בשביל אשתו

גדרה של מצוות מתנות כהונה

הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א ("דרך אמונה" פ"ט הל' כ'), כותב סברה מתוקה מדבש, בנסיון להבדיל בין מצוות נתינת תרומה לכהן לבין מצוות נתינת מתנות כהונה שאין עליהן קדושה.

נישואי כהנת וישראלית אינן משנים את מוצאן: אמרה תורה (ויקרא כב/יא), משנה תרומות פ"ח משנה א'), כי ישראלית הנשאת לכהן, רשאית לאכול מתנות כהונה, בכללן תרומה שהיא קדושה, שכן, עם נישואיה, חלים עליה דינים המאפשרים לה לאכול את מתנות הכהונה הקדושות. כמו כן התורה קובעת, כי כהנת הנשאת לישראל, אינה רשאית לאכול מתנות כהונה שיש בהן קדושה, כתרומה, ביכורים וחלה, מפני שקדושת הכהונה פרוחה הימנה עם נישואיה לישראל. ברם, הנישואין אינם משנים את מוצאן של הכהנת ושל הישראלית שנישאו. כלומר, הישראלית שנישאה לכהן לא הפכה לכהנת, היא אינה בת שבט הכהונה, המציאות אינה משתנה, אלא היא ישראלית בעלת יכולת לאכול מתנות כהונה. וכמו כן להיפך, כהנת שנישאה לישראל, איבדה את קדושתה, אך היתה ועודנה בת שבט הכהונה.

לפיכך, כהנת שנישאה לישראל, זכאית לקבל מתנות כהונה שאין בהם קדושה, כגון, זרוע לחיים וקיבה, שהרי כהנת היא, ואין כל מניעה להעניק לה מתנות אלו, כך מבואר בסוגייתנו. לאחר שביססנו נתונים אלו, נתרכז בשאלה הבאה.

האם הנותן זרוע לחיים וקיבה לישראלית הנשואה לכהן, יוצא ידי מצוות מתנות כהונה. בשאלה זו חבויים שני צדדים קוטביים. מצד אחד, הרי אינה כהנת ויש להעניק מתנות כהונה לכהן. מצד שני, הרי היא נשואה לכהן ואפילו תרומה היא רשאית לאכול. בעל "ערוך השולחן" קובע (יו"ד סימן ס"א סעיף ל"ו), כי הנותן לא יצא ידי חובה! עליו לתת את המתנות לכהן ולא לאשתו הישראלית (ועיי' שם שביאר עפ"י את דברי הספרי).

לכאורה, הכרעתו עומדת בסתירה מפורשת להלכה הקובעת, כי הנותן תרומה לישראלית אשת כהן, קיים את מצוות נתינת מתנות כהונה במלא הדרה. היתכן? תרומה, שקדושתה רבה, ואינה

את הדף האחרון ועל כריכת הספר נגלתה בפניו תגלית מרעישה. "על ספר זה חזרתי כמה מאות פעמים". משפט זה היה כתוב בכתב ידו המוכר של סבו, על כריכת הספר.

רבי מאיר שפירא תלה את מבטו במהרש"ם שנשא עינים רחמניות אל נכדו החביב ואמר לו: "וכי חושב אתה שספר שחזורים עליו מאות פעמים, שוכחים בשל טשטוש?".

אחר סיפור זה היה מסיים המהר"ם שפירא: "סבי המהרש"ם היה בעל כשרון עצום ולמרות זאת לא הפסיק לחזור כל ימיו".

ברוך ה' בימים אלו הולכים יהודים רבים בדרכו של המהר"ם שפירא בשני הדברים, גם לומדים את ה"דף היומי" וגם בו זמנית משתדלים לשמוע פעם נוספת את ה"דף היומי" ובכך לחזור על תלמודם.

יהי רצון שהגאון רבי מאיר שפירא מלובלין יהיה לנו ולכל בית ישראל למליץ יושר, אמן.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעבודה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף קכ"ב עכבר שחציו בשר וחציו אדמה

רמש האדמה - מיהו?

בגמרתנו מבואר, כי קיים עכבר שחציו בשר וחציו אדמה, והוא נוצר מן האדמה, שלא על ידי פריה ורבייה.

מעניין, כי בתורה אנו מוצאים שינוי לשון בין חיה לרמש - "את חית הארץ ואת רמש האדמה" (בראשית א/כה). רמז יש כאן, כי יש רמש שגופו עשוי מאדמה ("טעמא דקרא", בראשית).

דף קל"א הזרוע והלחיים והקבה

שכר השחיטה הברכה והבדיקה

יהודי השוחט בהמת חולין, נותן לכהן את הזרוע, את הלחיים ואת הקיבה.

האבן עזרא (דברים יח/א) מסביר על 'דרך דרש', כי דווקא מתנות אלו נבחרו, שכן, הכהן השוחט את הקרבנות בזרועו, ראוי לקבלת הזרוע, הלחיים הם כשכר לברכת הכהנים, והקיבה, כשכר הבדיקה.

מהו שכר הבדיקה? מבאר רבי אהרן לוי גאב"ד ריש"א, כי אין הכוונה לבדיקה מטרפות, שהרי למדנו (יא/א) כי לא היו צריכים לבדוק את הקרבנות מחשש טריפה, אך הריב"ש (סי' קס"ג) מצדד, כי בדיקת הריאה נעשתה בהם.

דף קל"א הזרוע הלחיים והקבה

כלי האכילה - לכהן

נראה לי לבאר, כותב הגר"ז סורוצקין זצ"ל, כי הפרשת תרומות ומעשרות באה לברך את היבול שבשדה, ומתנת הזרוע והלחיים והקיבה באה להשפיע שפע ברכה בעת האכילה. שהנה, בעת האכילה, האוכל זקוק ל'קיבה' המעכלת את האוכל, ל'לחיים', היינו: פה ושיניים, כדי ללעוס את המאכל, ול'זרוע' כדי להביאו לפיו...

דף קלב/ב התם בדתורא

שה לכהן שור לכהנים

בגמרתנו מתבאר, שמתנות כהונה של שור שנשחט, מחולקות לכהנים רבים משום גדלן, לעומת אלו שבבהמה דקה.

דבר זה נרמז בפסוק (דברים יח/ג): וזה יהיה משפט הכהנים [- לשון רבים -] אם שור, אם שה ונתן לכהן [- לשון יחיד -]. ("ימין יוסף").

נאכלת אלא לכהנים, אפשר לתת לישראלית אשת כהן, ואילו זרוע לחיים וקבה, שאין להם כל קדושה ונאכלים על ידי הכל, יש לתת לכהן בלבד ולא לאשתו הישראל! מה הגיון בדבר? הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, כותב חילוק מזהיר המפריד בין הדבקים, כאשר הנימוקים ששימשו כבסיס לשאלתנו, מהווים את התשובה בעצמה!

הנה כי כן, התרומה קדושה היא ואינה נאכלת אלא לכהנים. מעתה, כאשר נדון בגדרה של מצוות נתינת תרומה, אפשר לומר שהמצווה היא לתת את התרומה הקדושה לכל מי אשר חופפים עליו דיני קדושת הכהונה המאפשרים לאכול תרומה ובאפשרותו לאכול את התרומה. מאחר שאשת הכהן נכללת בקבוצת האנשים הרשאים לאכול את התרומה, מובן כי אפשר לקיים את מצוות נתינת התרומה על ידי נתינתה לה.

ברם, הזרוע הלחיים והקיבה אינם קדושים, כאמור, והכל רשאים לאכלם. מעתה, כאשר נבקש להגדיר את מצוות נתינתם לכהנים, בלתי אפשרי לקבוע כי המצווה מתקיימת כאשר נותנים את המתנות למי שראוי לאכול, שהרי הכל ראויים לאכול, גם ישראלים. לפיכך, יש לתור אחר הגדרה שונה, המבדילה בין הכהנים לאחיהם הישראלים והיא, כי יש לתת את המתנות לבן שבט הכהונה בלבד! ברור, איפוא, כי אי אפשר לתת זרוע לחיים וקיבה לאשת כהן, שכן, היא אינה בת שבט הכהונה...

הסברה יפה, הרעיון מבריק, אך לבסוף מסיק הגר"ח קנייבסקי שליט"א כי הוא אינו נכון! שכן, מעשר ראשון הניתן ללוי, אינו דומה לתרומה אלא לזרוע לחיים וקיבה, אין עליו כל קדושה והכל רשאים לאכול, ובכל זאת, מדברי הגמרא (יבמות פו/א) והראשונים (שם) מוכת, שהנותן מעשר ראשון לאשת לוי - קיים את מצוות הנתינה... (עיי שם ב"ערוך השולחן", סעיף ל"ג, שסובר כי הנותן מעשר ראשון לאשת לוי לא יצא ידי חובה, אך האחרונים חולקים ע"ד, כפי שהוכיח ב"דרך אמונה" שם).

קטע יומי מתוך הגליון השבועי "מאורות הדף היומי - לילדים"

מסכת חלין • דף ק"ל • יום חמישי ו' במרחשון

החתנה והבשר

להיום מתחילים ללמד את הפרק העשירי של מסכת חלין, פרק "הזרוע והלחיים", העוסק במתנות הכהנה שיש להפריש לכהנים מכל בהמה שנשחטת. גדליה החקלאי הזמין את השוחט לשחט שלשה שוורים גדולים, לקראת חגת בנו, שעמדה להערך ביום המחרת. לאחר השחיטה השוחט בדק את הבהמות ומצאן כשרות, והוציא מהן את החלקים שצריך לתת לכהנים מתנה, והניח אותם בארזו מיחד.

לפתע ארע דבר מוזר. גדעון, אחד הפועלים, הפיל בטעות את הארז לתוך אש גדולה שהבערה בקצה האש היתה גדולה, אי אפשר היה להציל את הבשר והוא נשרף לחלוטין. האם גדעון חייב לשלם לכהנים? הרי אדם חייב גם על נזקים שעשה בטעות!

בדף היומי לומדים שהוא פטור, מפני שאין מי שיתבע אותו! כל כהן שיבוא ויאמר לו: הזקת את הבשר, יאמר לו גדעון: מי אמר שאתה היית מקבל אותו, הרי בעל הבשר יכול לתת אותו לאיזה כהן שירצה, לכן אין אפשרות לשום לתבע את גדעון.

כל יום הילד שלך לומד, מוסיף ידיעות בתורה!

למנוי לגליון לילדים חייג: **1700-500-151**
חודש היכרות חינם

לעילוי נשמת
הר"ר **דוד מונדרר** ז"ל
ב"ר יחזקאל ז"ל נלב"ע ג' בחשוון תשס"ז
תנצב"ה
הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
מרת **פאני שפילברגר** ע"ה
(לבית שפרר) ב"ר נפתלי דב ז"ל
נלב"ע ז' בחשוון תשמ"ז
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת אבי מורי החזן
הר"ר **שבת בראון** ז"ל
ב"ר עקיבא הלוי ז"ל נלב"ע א' מרחשון תשמ"ז
תנצב"ה
הונצח ע"י בנו החזן
הר"ר **יחזקאל בראון** הי"ו - מלבורן אוסטרליה

לעילוי נשמת
ד"ר **נעים דיין** ז"ל
בן שמחה ע"ה נלב"ע ז' בחשוון תשס"ז
תנצב"ה
הונצח ע"י אשתו דו"ס דיין תחי'

לעילוי נשמת
הר"ר **אברהם חיים קוט** ז"ל
ב"ר צבי ז"ל נלב"ע ז' בחשוון תשל"ז
תנצב"ה
הונצח ע"י בניו
פנחס צבי ויוסף מרדכי קוט שיחיו

נשמה יתרה למשפחה

חדש! מאורות השבת חלק י"א הלכות כשרות במטבח

בשר וחלב | הפרשת חלה | טבילת כלים
ספר מאורות השבת, הפך לחלק בלתי נפרד מסעודות השבת אצל אלפי משפחות.
שבת שלום ומבורך.

לפרטים והזמנות: 1-700-500-151 | להשיג בחנויות הספרים

